

ВІДГУК
офіційного опонента доктора економічних наук, доцента
ТКАЧ Вікторії Олександрівни на дисертаційну роботу
Шушко Ольги Олегівни
на тему «Забезпечення економічної безпеки національної економіки
шляхом економічної експертизи», представлену на здобуття наукового
ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 –
Економіка та управління національним господарством

Актуальність теми дисертаційної роботи. Питання економічної безпеки національної економіки як ніколи є актуальними для кожного з нас, тому досить логічним є пошук нових механізмів, методів, інструментів, які зможуть забезпечити гідний рівень захисту та убезпечити суб'єкти господарювання та населення від негативного впливу ризиків та їх наслідків. Цілком очевидно, що сучасні господарські відносини не можуть обійтись без залучення фахових вузький спеціалістів та процедури проведення економічної експертизи. Зазначене доводить кількість судових рішень, що приймається на основі результатів експертизи, аудиту, ревізій, інших заходів контролю. Тому дослідження Шушко Ольги Олегівни є своєчасним та актуальним, зокрема, в частині характеристики суті економічної безпеки та ролі, яку відіграє економічна експертиза в її забезпеченні; удосконалення державних методик проведення економічної експертизи заробітної плати та інвентаризації, що пояснюється значними обсягами порушень щодо їх нестач, також, існуючими проблемами із нарахуванням та виплатою заробітної плати.

Зв'язок дисертації з науковими програмами, планами та темами. Основні положення дисертації реалізовано за планами науково-дослідних робіт Класичного приватного університету: «Сучасні проблеми модернізації та структурних трансформацій економіки Придніпровського регіону» (номер державної реєстрації 0114U006322), де здобувачем розроблено структурно-функціональну модель проведення економічної експертизи річної інвентаризації; «Науково-методичне забезпечення фінансово-економічних процесів» (номер державної реєстрації 0116U004350), де здобувачем

удосконалено методичний підхід до проведення економічної експертизи сум заробітної плати як вагомого показника соціально-економічного розвитку та безпеки національної економіки; «Розвиток національної економіки в контексті сучасної економічної теорії» (номер державної реєстрації 0116U000798), де здобувачем розвинуто експертний підхід до макроекономічного оцінювання фінансового стану суб'єктів господарювання як фактора економічної безпеки національної економіки.

Ступінь обґрунтованості й достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Теоретико-методичні положення, практичні рекомендації, що представлені дисертантом, є достатньо достовірними та обґрунтованими у дисертаційній роботі, авторефераті та наукових публікацій автора.

Достовірність теоретичних узагальнень, висновків та рекомендацій підтверджується використанням автора загальнонаукових та спеціальних методів: *індукції, дедукції, аналізу, синтезу, узагальнення, абстрагування, уточнення, термінологічного аналізу* – для дослідження методів та суті економічної експертизи, економічної безпеки та їх взаємозв'язку; *трендовий аналіз, структуризації, експертного оцінювання, таксономії, імітаційне моделювання, статистичний, фінансовий аналіз* – для здійснення експертного оцінювання економічної безпеки та фінансового стану суб'єктів господарювання на макрорівні; проведення статистичного дослідження показників ефективності державного контролю; *узагальнення, структуризація, параметризація, метод обліку й економічного аналізу, критичний та термінологічний аналізи, концептуалізація* – для обґрунтування підходу до проведення економічної експертизи результатів інвентаризації та заробітної плати; дослідження суті та значення достовірності в процедурі проведення економічної експертизи.

У ході дослідження автором сформовано та опрацьовано інформаційний контент у сфері забезпечення економічної безпеки національної економіки засобами економічної експертизи, нормативно-

правові акти та відомості України, матеріали Державної служби статистики України, Міністерства фінансів України, Державної аудиторської служби України, Рахункової палати України.

Наукова новизна результатів дисертаційної роботи. Наукові результати автора вирішують складну проблему обґрунтування шляхів застосування всього спектра засобів економічної експертизи для забезпечення економічної безпеки національної економіки. За результатами проведеного дослідження автором було *удосконалено*:

– структурно-функціональну модель економічної експертизи проведення річної інвентаризації, доцільність якої обґрунтовано суттєвим впливом на економічну безпеку національної економіки виявленими значними обсягами нестач, зносу, втрат активів. В основу моделі покладено певну послідовність етапів проведення річної інвентаризації у розрізі відповідальності задіяних суб'єктів та синхронізації порядку їх дій із системним баченням економічним експертом особливостей функціонування соціально-економічних процесів. Застосування моделі дає змогу системі державного контролю стимулювати збільшення якості проведення інвентаризації шляхом удосконалення використання змісту відповідних нормативно-правових документів, спрощення процедури проведення економічної експертизи за рахунок логічного звуження меж експертного пошуку, забезпечуючи при цьому високий рівень достовірності, точності, логічності висновку та скорочення терміну, необхідного для його обґрунтування;

– методичний підхід до проведення економічної експертизи заробітної плати як вагомого показника соціально-економічного розвитку та безпеки національної економіки, в основу якого покладено параметризацію заробітної плати, визначення причин основних конфліктів та можливостей забезпечення діючими державними методиками, необхідними для отримання достовірних висновків економічної експертизи щодо правильності нарахування та виплати заробітної плати. Підхід передбачає проведення

економічної експертизи за визначеними нормативно-правовими актами з ланцюговою послідовністю формування сум заробітної плати, їх відхилень на окремих етапах ведення обліку, що дає змогу знизити ймовірність появи системної помилки, підвищити рівень достовірності загального висновку експерта, забезпечити мінімізацію витрат часу, наочність та прозорість схеми його побудови, що в цілому сприяє вчасному прийняттю управлінських або судових рішень;

набуло подальшого розвитку: теоретичні положення щодо достовірності висновку економічної експертизи як фактора економічної безпеки. За результатами критичного аналізу доведено гіпотезу про те, що рівень достовірності висновку економічної експертизи є похідною від рівня достовірності первинних досліджуваних документів. Обмеженість дій економічного експерта внаслідок регламентованого обмеження засобів проведення експертизи та неспроможності здійснення фактичного огляду об'єкта дослідження зумовлює доцільність врахування у його висновках цього факту, що змінюватиме сприйняття змісту результатів зацікавленими особами. Таким чином, достовірність висновку економічної експертизи характеризується та обмежується тільки з нормативно-правової точки зору, що для встановлення дійсних фактів проведення операцій є недостатнім, тому достовірність висновку експерта не може бути абсолютною, що вкрай важливо враховувати при прийнятті управлінських або судових рішень;

– експертний підхід до макроекономічного оцінювання фінансового стану суб'єктів господарювання як фактор економічної безпеки національної економіки, в основу якого покладено розроблену модель відповідного інтегрального показника, побудованого засобами фінансового аналізу, таксономії, факторних навантажень та імітаційного моделювання, що під час практичного застосування дає змогу економічному експерту підвищити якість і достовірність результатів експертного висновку за рахунок використання отриманих значень у процесі доказування чи спростовування фінансової спроможності суб'єкта;

– експертний підхід до оцінювання рівня економічної безпеки національної економіки, в основу якого покладено комплексний макроекономічний багатопрофільний показник, який включає сировинно-ресурсну, енергетичну, фінансову, соціальну, інноваційно-технологічну, продовольчу та зовнішньоекономічну складові економічної безпеки та характеризує поточний узагальнений стан економіки країни, визначає її здатність до відтворення. Перевагою підходу є те, що можливі інтервали вагомості окремої групи показників визначені відповідно до стратегії економічного розвитку країни, що забезпечує високу точність, реалістичність та достовірність отриманих значень рівня економічної безпеки національної економіки, тенденцію змін яких рекомендовано враховувати при обґрунтуванні державної політики забезпечення економічної безпеки національної економіки.

Заявлені результати носять к теоретичний, методичний, так і практичний характер, що дає змогу всебічно забезпечити реалізацію концептуального бачення автора щодо вирішення поставлених завдань.

Науково-практична значимість результатів дослідження полягає в тому, що пропонуваній комплекс заходів у дисертації дає змогу забезпечити економічну безпеку національної економіки засобами економічної експертизи в контексті методики її проведення, теоретичного та концептуального наповнення суті взаємозв'язку економічної безпеки та експертизи, визначення вагомості при прийнятті рішення тези про умовно повну достовірність будь-якого експертного висновку.

Практичну цінність отриманих наукових результатів підтверджує їх апробація у роботі Запорізького науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України (довідка № 19/108/1-52 від 06.02.2019 р.), Запорізької обласної організації Товариства «Знання» України (довідка № 60-18 від 22.02.2018 р.), Класичного приватного університету під час викладання дисциплін (довідка № 01-19 від 11.02.2019 р.).

Повнота викладу в публікаціях наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Основні положення, висновки й результати дисертації опубліковано в 15 наукових працях, з яких: 9 – статті в наукових фахових виданнях (з них 2 – у виданнях України, включених до міжнародних наукометричних баз, 1 – у закордонному виданні), 6 – матеріали конференцій. Загальний обсяг публікацій – 5,61 д. а. Отримані наукові результати відображені у матеріалах тез та статтях автора, їх кількість відповідає вимогам, що висуваються до кандидатських дисертацій.

Зауваження до змісту й оформлення дисертаційної роботи.

Ретельне вивчення змісту дисертації, публікацій та автореферату, лишилися окремі зауваження та дискусійні положення.

1. У підрозділі 2.2 автором удосконалено експертний підхід до макроекономічного оцінювання фінансового стану суб'єктів господарювання як фактора економічної безпеки національної економіки, в основу якого покладено розроблену модель відповідного інтегрального показника. Потребує пояснення автора, чим підхід відрізняється від вже існуючих та яким чином експерт може застосовувати його при проведенні економічної експертизи.

2. За гіпотезою автора «достовірності висновку економічної експертизи є похідною від рівня достовірності первинних досліджуваних документів», проте, якщо оцінювати достовірність кількісно, а похідна від числа дорівнює нуль, тоді яким чином уточнити теоретичний зміст достовірності експертизи.

3. В основу методичного підходу до проведення економічної експертизи заробітної плати покладено параметризацію заробітної плати (підрозділ 3.2 дисертації), проте, для виставлення ланцюговою послідовністю формування сум заробітної плати зазначений перелік параметрів може розширюватися або скорочуватися, постає питання, чи враховував автор необхідність гнучкості параметризації в ході дослідження.

4. Доцільно пояснити, яким чином удосконалений експертний підхід до оцінювання рівня економічної безпеки національної економіки (підрозділ 2.1) відповідає положенням стратегії економічного розвитку країни та які саме тенденції рекомендовано враховувати при обґрунтуванні державної політики забезпечення економічної безпеки національної економіки.

5. У підрозділ 3.1 представлено оцінки учасники приведення інвентаризації за рівнями їх відповідальності, проте, доцільно пояснити, яким чином автор визначив їх значення та яким чином вони впливають на проведення економічної експертизи результаті інвентаризації.

6. За змістом дисертації, зокрема у підрозділі 1.2, автор стверджує : «завжди присутній ризик достовірності результатів економічної експертизи, проте, його значення є допустимим і навпаки, не прийнятним», але в ході дослідження не уточнюються міри достовірності, що робить твердження автора неповним.

Зазначене вище не знижує наукову та практичну значимість результатів дисертаційної роботи.

Відповідність дисертації вимогам «Порядку присудження наукових ступенів». Дисертаційна робота Шушко Ольги Олегівни відповідає паспорту спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національного господарства і вимогам пп. 9, 11 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою КМУ від 24 липня 2013 року № 567 зі змінами і доповненнями, затвердженими Постановами КМУ № 656 від 19.08.2015р. та № 1159 від 30.12.2015р.

Загальний висновок. Дисертація Шушко Ольги Олегівни на тему «Забезпечення економічної безпеки національної економіки шляхом економічної експертизи» є завершеним самостійним дослідженням, характеризується високим теоретико-методичним та практичним обґрунтуванням поставлених завдань. Зміст автореферату відображає основні положення, висновки і рекомендації дисертаційної роботи і є ідентичним з результатами дисертації. Наукові положення мають достатній рівень

обґрунтованості, достовірності і науково-практичної та методичної цінності. Опираючись на зазначене вважаю, що автор дисертації заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент,

доктор економічних наук, доцент,
Університет імені Альфреда Нобеля
(м. Дніпро), професор кафедри
міжнародного туризму,
готельно-ресторанної
справи та мовної підготовки.

Вікторія Олександрівна Ткач

